

Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 1996. a määruse nr 319 „Justiitsministeeriumi põhimääruse kinnitamine“ muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõu on ette valmistatud Riigikogu menetluses oleva Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 505 SE (edaspidi *VVSi eelnõu*) alusel. VVSi eelnõuga nimetatakse Justiitsministeerium ümber Justiits- ja Digiministeeriumiks ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi digiarengu valdkonna ülesanded lähevad üle Justiits- ja Digiministeeriumile.

Ministeeriumide ümberkorraldamine lähtub riigireformi üldisemast eesmärgist vähendada dubleerimist riigiametites ning parandada avaliku teenuse kvaliteeti ja kättesaadavust.

Seetõttu tuleb muuta ka kehtivat Justiitsministeeriumi põhimäärust lisades sellesse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt üle võetavaid valdkondi puudutavad sätted.

Lisaks VVSi eelnõust tulenevatele muudatustele antakse põhimääruse muutmise eelnõuga avaliku teenistuse alane õigusloome Rahandusministeeriumi valitsemisalasse.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna avaliku õiguse talituse nõunik Kaidi Meristo (kaidi.meristo@just.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Merike Koppel (merike.koppel@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud Riigikogu menetluses oleva VVS eelnõuga.

Määrusega muudetakse Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 1996. a määruse nr 319 „Justiitsministeeriumi põhimääruse kinnitamine“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 29.12.2017, 55.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahvi 1 punktiga 1 asendatakse ministeeriumi ümberkujundamise tõttu Justiits- ja Digiministeeriumiks määruse ja sellega kinnitatud põhimääruse pealkirjas ning põhimääruse punktis 1 sõna „Justiitsministeerium“ sõnadega „Justiits- ja Digiministeerium“ vastavas käändes.

Paragrahvi 1 punktiga 2 muudetakse põhimääruse punkti 7. Põhimääruses sätestatud Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisala viiakse kooskõlla VVSi eelnõus (VV § 59) sätestatud Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalaga. Eelnõuga täiendatakse Justiits- ja Digiministeeriumiks ümber korraldatava ministeeriumi valitsemisala seni Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas olnud digiühiskonna poliitika kavandamise ja elluviimise koordineerimise, avalike e-teenuste arendamise koordineerimise ja nende ühtse platvormi arendamise, digiteadmiste arendamise, digiarengu ja küberturvalisuse üleriigilise korraldamine ja järelevalve, riigi infosüsteemide, sealhulgas andmepoliitika kujundamine ja koordineerimise ning keskkete võrgu- ja infosüsteemide arendamise koordineerimise ning telekommunikatsiooni korraldamise ülesannetega.

Justiitsministeeriumi vastutusvaldkonna sõnastusse lisatakse selguse huvides ka õigusloome kvaliteedi tagamine. See seisneb kokkuvõtvalt riigi õiguspoliitika kavandamises ja elluviimises ning õiguse süsteemses arendamises riigi- ja haldusõiguse, tsiviilõiguse ja karistusõiguse küsimustes, sealhulgas autoriõiguse, tööstusomandi ja konkurentsioiguse küsimustes. Õigusloome kvaliteedi tagamiseks ja koordineerimiseks analüüsitakse järjepidevalt õigusloome arengusuundi ning tehakse ministeeriumidele ettepanekuid õigusaktide väljatöötamiseks. Samuti töötatakse välja hea õigusloome ja normitehnika üldpõhimõtted ja reeglid. See hõlmab nii õiguspoliitika lähtealuste koostamist ja menetlemist kui ka mõjude hindamise meetodika väljatöötamist. Samuti on õigusloome kvaliteedi tagamise ja koordineerimise keskne osa ministeeriumide seaduseelnõude väljatöötamiskavatsuste analüüs ja kooskõlastamine, seaduste ja Riigikogu otsuste eelnõude analüüs ja kooskõlastamine, nende kehtivale õigusele, sh põhiseadusele ning Euroopa Liidu õiguse nõuetele vastavuse kontrollimine, eelnõude õiguskeelekasutuse ühtlustamine ja õigusterminite süstematiseerimine.

Paragrahvi 1 punktiga 3 jäetakse Justiitsministeeriumi õigusloome ülesannete hulgast välja avaliku teenistuse küsimused. Avaliku teenistuse õigusloome on edaspidi Rahandusministeeriumi vastutusalas.

Justiitsministeeriumi põhimääruse punkti 9 alapunkti 2 kohaselt on Justiitsministeeriumi pädevuses õigusloome alal muu hulgas avaliku teenistuse üldalused. Eelnõuga muudetakse Justiitsministeeriumi põhimäärust selliselt, et Justiitsministeeriumi õigusloome ülesannete hulgast jäetakse välja avaliku teenistuse küsimused. Avaliku teenistuse õigusloome on edaspidi Rahandusministeeriumi vastutusalas. Seega töötab edaspidi avaliku teenistuse seaduse muudatused välja Rahandusministeerium, kes lahendab ka avaliku teenistuse seaduse rakendamisel ja tõlgendamisel tõusetuvaid küsimusi.

Samas jäävad Justiitsministeeriumi pädevusse ministeeriumi põhimääruse punkti 9 alapunkti 1 kohaselt riigikorralduse põhiseaduslikud alused ning sama punkti alapunkti 2 kohaselt riigihalduse korralduse küsimused. Avaliku teenistuse küsimused ei pruugi olla ainult kitsalt teenistus- ja töösuhte küsimused, vaid avaliku teenistuse teemadel on oluline puutumus ka eelnimetatud riigi- ja haldusõiguse põhiseaduslike ja põhimõtteliste küsimustega. Selles osas säilib Justiitsministeeriumi pädevus ka avaliku teenistuse küsimustes.

Paragrahvi 1 punktiga 4 täiendatakse põhimääruse punktis 9 sätestatud ministeeriumi õigusloomepädevust ministeeriumide ümberkorraldamise tõttu digiarengu korraldamise, küberturvalisuse korraldamise ja telekommunikatsiooni alase õigusloome pädevusega.

Paragrahvi 1 punktiga 5 muudetakse põhimääruse punkti 11, mis sätestab ministeeriumi pädevuse Eesti õiguse ühtlustamisel Euroopa Liidu õigusega, jättes selle alapunktist 10 välja sõna „õiguslaselise“. Eestile antava õiguslaselise välisabi koordineerimine ja korraldamine on liialt kitsas pädevuse määratlus. Justiits- ja Digiministeeriumisse lisanduvates valdkondades on samuti Euroopa Liidu eelarvest eraldatud valdkondlikke vahendeid Euroopa Liidu õigusega ühtlustamise rahastamiseks.

Paragrahvi 1 punktiga 6 muudetakse põhimääruse punkti 12, millega sätestatakse ministeeriumi pädevus valitsemisala koordineerimise alal, täiendades selle alapunkti 1 pärast sõnu „justiitshalduspoliitika“ sõnadega „ning muude asjaomaste valdkondade poliitika“. Uute valdkondade liitumise tulemusel suureneb ministeeriumi tegevusvaldkondade hulk, kus poliitikat kavandatakse ja ellu viiakse. Näiteks küberpoliitika ja telekommunikatsiooni valdkonna poliitika kujundamine ja elluviimine.

Paragrahvi 1 punktiga 7 täiendatakse põhimäärust vastavalt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist ületulevatele ülesannetele ministeeriumi pädevusega digiarengu, riikliku küberturvalisuse ja telekommunikatsiooni valdkonnas (punktid 141–143). Vastavalt eelnõule on ministeeriumi pädevuses digiarengu alal:

- 1) avaliku sektori digiarengu juhtimine, korraldamine, edendamine ja koordineerimine;
- 2) avalike teenuste ja infosüsteemide arenduse koordineerimine;
- 3) üleriigiliste digilahenduste arendamise ning jagatud infotehnoloogiateenuste osutamise korraldamine;
- 4) IKT valdkonna välisvahendite koordineerimine ning IKT rahastuse alane ekspertnõustamine üle riigi;
- 5) andme- ja tehisintellektialase digiarengu koordineerimine ja elluviimine;
- 6) IKT-oskuste arendamise korraldamine ja koordineerimine;
- 7) digiarengulase väliskoostöö ja kogukonna teadlikkuse tõstmine;
- 8) vastava poliitika ja arengukavade väljatöötamine ning nende elluviimise ja tulemuslikkuse seire, algatuste eestvedamine;
- 9) IKT-õiguse alane koostöö ning nõustamine digiriigi arengu juhtimise, korraldamise ja edendamise eesmärgil.

Ministeeriumi pädevuses riikliku küberturvalisuse korraldamise alal on:

- 1) üleriigilise küberturvalisuse tagamise juhtimine, korraldamine, edendamine ja koordineerimine nii riigi sees kui ka rahvusvaheliselt;
- 2) vastava poliitika ja arengukavade väljatöötamine ning nende elluviimise ja tulemuslikkuse seire, algatuste eestvedamine;
- 3) koostöö korraldamine rahvusvaheliste organisatsioonidega. Ministeeriumi pädevuses telekommunikatsiooni valdkonnas on:
  - 1) vastava poliitika ja riigi arengukavade väljatöötamine ning nende elluviimise ja tulemuslikkuse seire, algatuste eestvedamine;
  - 2) koostöö korraldamine rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Paragrahvi 1 punktiga 8 põhimääruse 3. osa pealkirjas („Justiitsminister“) ja punktis 17 („Ministeeriumi juht on justiitsminister“) asendatakse sõna „justiitsminister“ sõnadega „justiits- ja digiminister“.

Paragrahvi 1 punktiga 9 asendatakse põhimääruse punktis 25. sõna „neli“ sõnaga „kuus“. Justiitsministeeriumi koosseisus on neli asekancleri ametikohta. Ministeeriumi ümberkujundamisel Justiits- ja Digiministeeriumiks luuakse ministeeriumile lisanduvate digivaldkonna ülesannete täitmiseks kaks uut osakonda, mida hakkavad juhtima kaks uut asekanclerit.

Paragrahvi 1 punktiga 10 täiendatakse punkti 39, millega sätestatakse ministeeriumi osakonnad, digitaristu ja küberturvalisuse osakonnaga (punkt 16) ning digiriigi osakonnaga (punkt 17), mille põhiülesanded loetletakse põhimääruse punktides 54¹ ja 54².

Paragrahvi 1 punktiga 11 ja 12 muudetakse põhimääruse punkti 41, millega sätestatakse õiguspoliitika osakonna põhiülesanded. Seni õiguspoliitika osakonna ülesandeks olnud andmekaitsealane õigusloome ja selle analüüs (alapunkt 2) ning Andmekaitse Inspektsiooni tegevuse korraldamine ja järelevalve viiakse üle loodavasse digiriigi osakonda.

Paragrahvi 1 punktiga 13 täiendatakse justiitshalduspoliitika osakonna põhiülesannete loetelu (põhimääruse punkt 46) tsiviilkohtumenetluse valdkonna ülesannetega, mis seni on olnud õiguspoliitika osakonnas (Põhimääruse punkt 41).

Paragrahvi 1 punktiga 14 muudetakse põhimääruse punkti 54 alapunkti 3, mille kohaselt on ministeeriumi üldosakonna üks ülesanne vastutada delikaatsete isikuandmete töötlemise eest. See sõnastus ei ole kooskõlas kehtiva õiguse terminoloogiaga ega ka isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 39 sätestatud andmekaitseametniku ülesannetega. Sellega seoses muudetakse selle alapunkti sõnastust nähes ette, et üldosakonna ülesanne on tagada andmekaitseametniku ülesannete täitmine ning isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 39 kohaselt tähendab see roll vähemalt järgmisi ülesandeid:

- a) teavitada ja nõustada vastutavat töötajat või volitatud töötajat ning isikuandmeid töötlevaid töötajaid seoses nende kohustustega, mis tulenevad nimetatud määrusest ja muudest liidu või liikmesriikide andmekaitse normidest;
- b) jälgida käesoleva määruse, muude liidu või liikmesriikide andmekaitse normide ja vastutava töötaja või volitatud töötaja isikuandmete kaitse põhimõtete järgimist, sealhulgas vastutusvaldkondade jaotamist, isikuandmete töötlemises osaleva personali teadlikkuse suurendamist ja koolitamist, ning seonduvat auditeerimist;
- c) anda taotluse korral nõu seoses andmekaitsealase mõjuhinnanguga ning jälgida selle toimimist vastavalt nimetatud määruse artiklile 35;
- d) teha koostööd järelevalveasutusega, ning tegutseda isikuandmete töötlemise küsimustes järelevalveasutuse jaoks kontaktisikuna, sealhulgas nimetatud määruse artiklis 36 osutatud eelneva konsulteerimise osas, ning konsulteerida vajaduse korral ka muudes küsimustes.

Paragrahvi 1 punktiga 15 täiendatakse põhimäärust punktidega 54¹ ja 54², millega sätestatakse kahe loodava osakonna ülesanded.

Vastavalt punktile 54¹ on loodava digitaristu ja küberturvalisuse osakonna põhiülesandeks:

- 1) üleriigilise küberturvalisuse tagamise ja telekommunikatsiooni valdkonna juhtimine, korraldamine ja koordineerimine nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt;
- 2) riigi infosüsteemi ja riikliku infotehnoloogia arhitektuuri arengu korraldamine, sealhulgas koostalitlusvõime tagamise korraldamine;
- 3) õigusloome ja analüüs küberturvalisuse ja telekommunikatsiooni valdkonnas ning vastava valdkonna rahvusvahelise õiguse küsimustes;

4) Riigi Infosüsteemi Ameti, Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse ning Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutuse tegevuse korraldamine ja järelevalve seadusega ettenähtud alustel ning korras, kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisti.

Vastavalt punktile 54² on loodava digiriigi osakonna ülesandeks:

- 1) avaliku sektori digiarengu juhtimine, korraldamine, edendamine ja koordineerimine;
- 2) otseste avalike teenuste ja infosüsteemide arenduse koordineerimine;
- 3) riigiüleste digilahenduste arendamise ja jagatud infotehnoloogiateenuste osutamise korraldamine, sealhulgas koostalitlusvõime korraldamine;
- 4) riigi infosüsteemi ja riikliku infotehnoloogia arhitektuuri arengu korraldamine;
- 5) IKT valdkonna välisvahendite koordineerimine ning IKT rahastuse alane ekspertnõustamine üle riigi;
- 5) andme- ja tehisintellektialase digiarengu koordineerimine ja elluviimine;
- 6) IKT-oskuste arendamise korraldamine ja koordineerimine;
- 7) digiarengu alane väliskoostöö ja kogukonna teadlikkuse tõstmine;
- 9) IKT-õiguse alane koostöö ning nõustamine digiriigi arengu juhtimise, korraldamise ja edendamise eesmärgil;
- 10) digiarengu poliitika ja strateegiade kujundamine ja elluviimise seire ning algatuste eestvedamine;
- 11) õigusloome ja analüüs digiarengu valdkonnas ja vastava valdkonna rahvusvahelise õiguse küsimustes;
- 12) Õigusloome ja selle analüüs andmekaitse valdkonnas;
- 13) Andmekaitse Inspeksiooni ning Registrate ja Infosüsteemide Keskuse tegevuse korraldamine ja järelevalve seadusega ettenähtud alustel ja korras;
- 14) Riigi Infosüsteemi Ameti riigi infosüsteemi alase tegevuse korraldamine ja järelevalve seadusega ettenähtud alustel ja korras.

Paragrahvi 1 punktiga 16 asendatakse põhimääruse punktis 64. sõna „JUSTIITSMINISTEERIUM“ sõnadega „JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM“. Punktis 64 sätestatakse ministeeriumi pitsati kujundus.

Paragrahviga 2 sätestatakse määruse jõustumise kuupäev, milleks on 1. jaanuar 2025. aastal, mil jõustub Justiitsministeeriumi ümberkorraldamine Justiits- ja Digiministeeriumiks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Seaduse mõjud

Määruse VVSi eelnõust tulenevate muudatuste mõjusid on hinnatud VVSi eelnõu raames. Eelnõu § 1 punktis 3 sätestatud muudatuse tulemusel on edaspidi nii avaliku teenistuse arendamine, rakenduspraktika analüüsimine, ametiasutuste nõustamine ja nende tegevuse koordineerimine kui ka avaliku teenistuse õigusloome Rahandusministeeriumi valitsemisalas.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

VVSi eelnõust tulenevate muudatuste rakendamisega seotud tegevustest, vajalikest kuludest ja määruse rakendamise eeldatavatest tuludest antud ülevaade VVSi eelnõu raames. Eelnõu § 1 punktis 3 sätestatud muudatuse rakendamine ei too kaasa lisakulusid ega muutusi Justiitsministeeriumi teenistujate koosseisus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2025. aastal. Jõustumine on seotud VVSi eelnõu jõustumisega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.